



Sitzplatz Feldberggarten um 1949 / miejsce odpoczynku w ogrodzie skalnym ok. roku 1949

6 PARKHÄUSCHEN
1845 als Wohnung für den Parkgärtner erbaut, später Sitz der Parkverwaltung, seit 1999 in Privatbesitz (saisonal Café).

6 DOMEK W PARKU
Wybudowany w 1845r. jako mieszkanie dla ogrodnika parkowego, później siedziba administracji parku, od 1999r. w posiadaniu prywatnym (sezonowa kafejka).

7 BRUNNEN UND HUMBOLDTDENKMAL
Eine Replik der in Berlin aufgestellten Büste Alexander von Humboldts von Daniel Christian Rauch, Platz mit Wasserbecken (2011 restauriert) und Brunnenplastik „Fischende Knaben“ (2004 restauriert).

7 FONTANNA I POMNIK HUMBOLDA
Replika stojącego w Berlinie popiersia Alexandra Humboldta autorstwa Daniela Christiana Raucha, plac z fontanną (odnowioną w 2011r.) i rzeźbą przedstawiającą „Chłopców łapiących ryby“ (odnowioną w 2004r.)

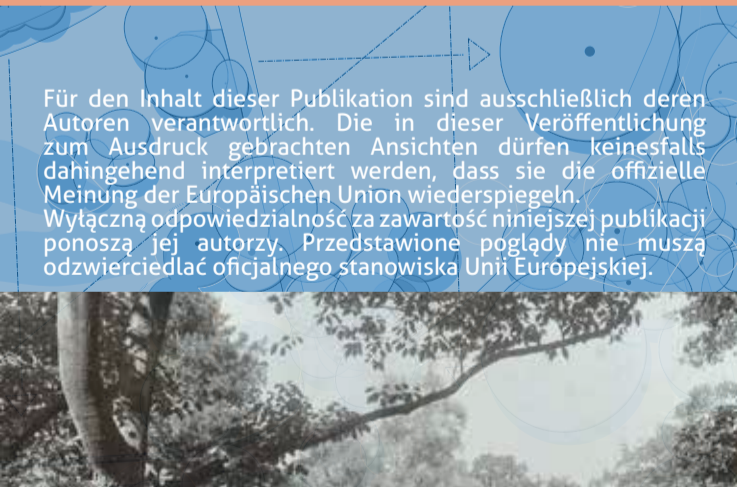


Park des Friedens um 1910 / Park Pokoju, ok. roku 1910

8 FINDLING
Zwei Basaltblöcke, der größere mehr als 10 Tonnen schwer, während der Eiszeit aus den Grunauer Bergen (Gronow) durch Gletschertätigkeit verfrachtet, bei Anlage der Kunnerwitzer Straße 1909 freigelegt und in die Parkgestaltung eingebunden.

8 GLAZY NARZUTOWE
Dwa bloki bazaltowe, większy o wadze ponad 10 ton, w okresie lodowcowym przemieszczone przez lodowiec ze wzgórz koło Gronowa, odsłonięte przy budowie drogi Kunnerwitzer Straße w 1909r. i wykorzystane jako element krajobrazu parkowego.

9 DENKMAL FÜR KRIEGSOPFER 1813
„Kugel-Denkmal“ erinnert an Opfer der Befreiungskriege gegen Napoleon Bonaparte. In Görlitzer Lazaretten starben über 1.000 Soldaten an Typhus, die hier begraben wurden.



9 POMNIK OFIAR WOJNY Z 1813R.
„Kulisty Pomnik“ upamiętnia ofiary wojen wyzwoleńczych przeciwko Napoleonowi Bonaparte. W Görlitz pochowano ponad 1000 zmarłych w lazarecie na tyfus żołnierzy.

10 GOLDFISCHTEICH UND FREILICHTBÜHNE

Aus altem Steinbruch gestalteter Zierteich wurde 2013 saniert. Die 1956 eröffnete Freilichtbühne verfiel in den 1980er Jahren und wurde 1996 umgestaltet. Dazwischen befindliche Kunststeinsteinstück „Die Verzweiflung“ stammt von Prof. Richard Engelmann, bedeutender Bildhauer, war bis 1933 Professor an der Hochschule für Bildende Kunst Weimar, erhielt aufgrund seiner jüdischen Abstammung Berufsverbot.



Biergarten an der Landskron Brauerei / ogródek piwny przy browarze Landskron

10 STAW ŻŁOTYCH RYBEK I AMFITEATR

Wykonany z kamienia ozdobny staw odnowiono w 2013r. Otwarty w 1956r. amfiteatr uległ dewastacji w latach 80. XX w. i został rozebrany w 1996r. Kamienna rzeźba „Rozpacz“ jest autorstwa prof. Richarda Engelmana, znanego rzeźbiarza, wykładowcy Wyższej Szkoły Sztuki Pięknych w Weimarze do 1933r., który ze względu na żydowskie pochodzenie otrzymał zakaz wykonywania zawodu.

11 EHEMALIGES SCHIESSHAUS

1531 als Holzhaus später aus Stein errichtet, um 1970 abgebrochen, nach Süden historische Schießbahn, gesäumt von Linden-Allee. Eine Fußgängerbrücke als Stahlbogen-Konstruktion führte hier bis 1945 über die Neiße.

11 DAWNY DOM STRZELECKI

Wzniesiony w 1531r. jako budynek drewniany, później kamienny, rozebrany ok. 1970r., po stronie pd. historyczna strzelnica, otoczony aleją lip. Most pieszy jako konstrukcja ze stalowymi łukami łączył w tym miejscu oba brzozy Nysy do 1945r.



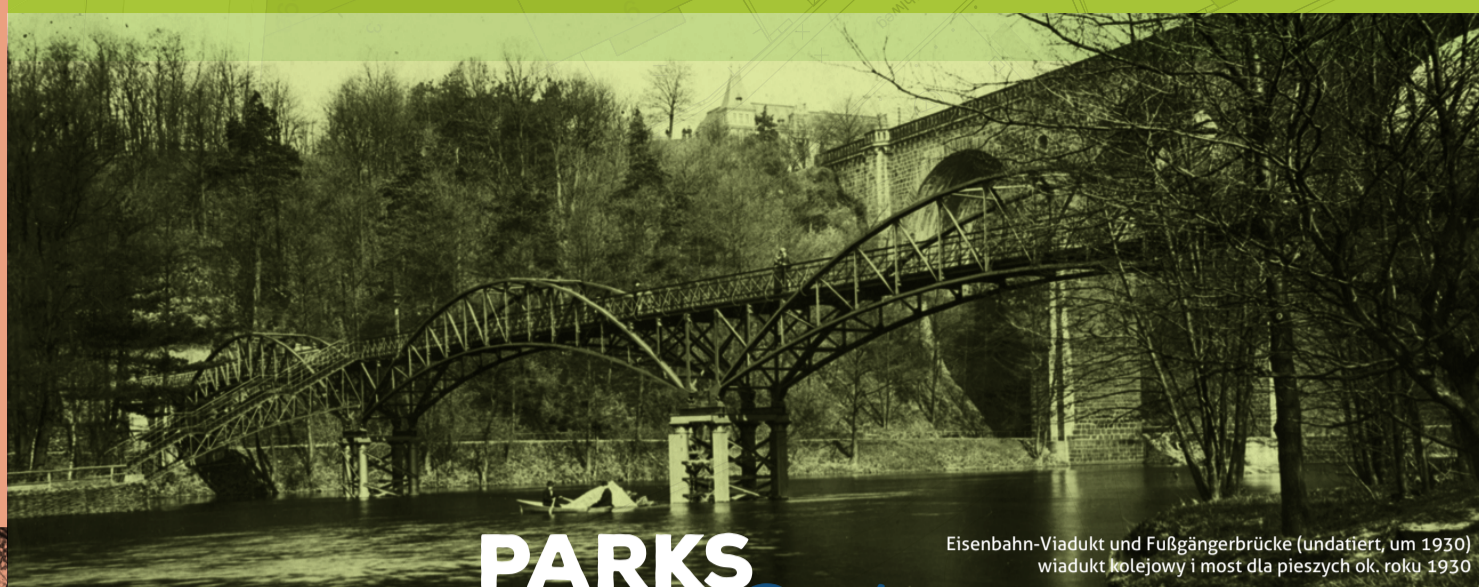
Brückenpark von oben 2018 / Park Mostów widziany z góry, rok 2018

12 STADTHALLENGARTEN

1910 angelegt in formaler Gestaltung mit Terrasse, Kunstbrunnen, Konzertgarten mit Pavillon. Brunnenfigur (liegende Muse mit Harfe, Richard Engelmann) verschollen. Sommergaststätte u.a. Einbauten der DDR Zeit.

12 OGRÓD PRZY STADTHALLE

Założony w 1910r. wraz z tarasem, fontanną, ogródkiem koncertowym i pawilonem. Rzeźba fontanny (leżąca muza z harfą, Richard Engelmann) zaginęła. Letnia restauracja i in. dobudowy są z okresu NRD.



Eisenbahn-Viadukt und Fußgängerbrücke (undatiert, um 1930) viadukt kolejowy i most dla pieszych ok. roku 1930

PARKS *Parki*

STADTPARK

auf der einstigen Viehweide im ersten Drittel des 19. Jhd. angelegt. 1834 datiert der älteste Plan eines „Kunstgärtners“. 1855 Gestaltungshinweise von Peter Josef Lenné (Königlicher General Gartendirektor), deren Umsetzung am fehlenden Geld scheiterte. Schrittweise zu harmonischem Landschaftspark entwickelt. Großer Artenreichtum an Gehölzen.

PARK DES FRIEDENS

Ursprünglich Villengarten des Fabrikanten Ernst Friedrich Geißler. 1905 erwarb der Mäzen Otto Müller (1829 – 1908) das Gelände, um es der Stadt zur öffentlichen Nutzung zu schenken. Villa wurde abgerissen und geometrischer Garten („Gute Stube“) gestaltet. seit 1957 „Park des Friedens“, um 1960 wurden „Gute Stube“ und Teich aufgegeben. Planung 2018: Büro für Freiraumkonzepte / Bad Lausick

UFERPARK

Einst Bleichen und Viehtrieb zum heutigen Stadtpark, im 18. Jhd. entstand angrenzend der Schrickelsche Garten. 1871 sind Fluss-Badeanstalt, Färberei und Websaal mit Kesselhaus nachgewiesen. Die Tuchfabrik, in der DDR ausgebaut, wurde 1990 stillgelegt. Freiraumgestaltung 2013 durch Rehwaldt Landschaftsarchitekten / Dresden



Badeanstalt in der Weinlache um 1930 / kąpielisko Weinlache, ok. roku 1930

ANDRZEJ BŁACHANIEC PARK

beginnend um 1900 in Baustufen entstanden als Volkspark (später „Georg-Snay-Park“) in landschaftlicher Gestaltung. 1929 mit dem „Feldberggarten“ abgeschlossen. Dieser östliche, kleinräumige Teil am Hang entstand in formaler Gestaltung mit Terrassen, Formschnittbäumen, Hecken. Drei Generationen Görlitzer Gartendirektoren (Sperling, Schneider, Dieckmann) wirkten mit und schufen ausgehend vom Neißeufer eine besondere Erholungslandschaft für die Gesamtstadt (fünf verbindende Brücken!). Die bewegte Topografie und ein alter Steinbruch wurden einbezogen. Die Parks waren Ausdruck eines reformorientierten, aufgelockerten Städtebaus in der aufstrebenden Oststadt.

PARK MIEJSKI

Założony w pierwszych trzech dziesięcioleciach XIX w. na dawnym terenie wypasu bydła. Z 1834r. pochodzi najstarszy plan autorstwa „architekta ogrodu“. W 1855r. Peter Josef Lenné (Królów. Główny Dyrektor Ogrodów) opracował wskazówki projektowe, niezrealizowane jednak z braku pieniędzy. Stopniowo powstawał harmonijny park krajobrazowy. Duże bogactwo gatunkowe drzew i krzewów.

PARK POKOJU

Pierwotnie ogród otaczający willę fabrykanta Ernsta Friedricha Geißlera. W 1905r. teren nabył mecenas sztuki Otto Müller (1829-1908) i podarował miastu na cele publiczne. Willę rozebrano i utworzono ogród o geometrycznym kształcie („reprezentacyjne miejsce“). Od 1957r. nazywany „Parkiem Pokoju“, ok. 1960r. zlikwidowano staw i „reprezentacyjne miejsce“. Projekt w 2018r.: Büro für Raumkonzepte / Bad Lausick

PARK NABRZEŻNY

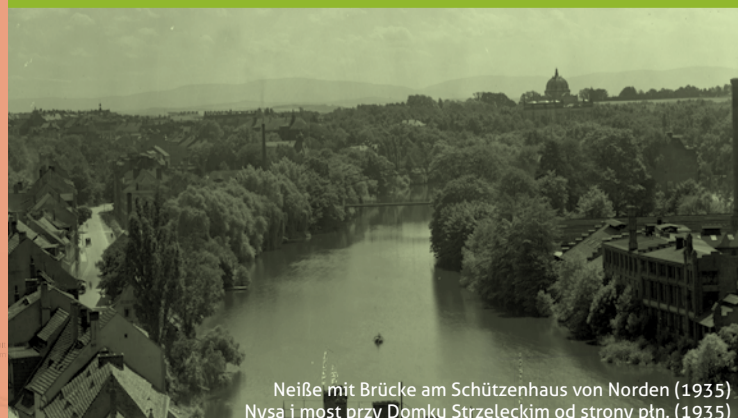
Niegdyś miejsce bielenia tkanin i spędu bydła na dawne tereny dzisiejszego parku miejskiego, w XVIII w. powstał przylegający do niego ogród Schrickela. W 1871r. były tu kąpielisko, farbiarnia i tkalnia z kottownią. Rozbudowaną w NRD fabrykę tkanin zamknięto w 1990r. Projekt terenu w 2013r. przez Rehwaldt Landschaftsarchitekten z Drezna.



Obere Terrasse Feldberggarten um 1949 / górny taras ogrodu skalnego, ok. roku 1949

PARK IM. ANDRZEJA BŁACHAŃCA

Począwszy od ok. 1900r. powstawał etapami jako park publiczny (późniejszy Park im. Georga Snaya) o charakterze krajobrazowym, w 1929r. powstał ogródek skalny jako ostatnia część. Ten położony we wsch. części niewielki teren na skarpie ukształtowany w sposób formalistyczny poprzez tarasy, formowane drzewa, żywopłoty. Trzej kolejni dyrektorzy ogrodów (Sperling, Schneider, Dieckmann) stworzyli rozciągający się od Nysy niezwykły obszar krajobrazowo-wypoczynkowy dla całego miasta (połączonego pięcioma mostami!). Wykorzystano zróżnicowaną topografię terenu i stare wyrobisko skalne. Parki były wyrazem nowego i otwartego urbanistycznego podejścia w rozwijającej się wschodniej części miasta.



Neiße mit Brücke am Schützenhaus von Norden (1935) Nysa i most przy Domku Strzeleckim od strony ptn. (1935)



Obere Terrasse Feldberggarten um 1930 / górny taras ogrodu skalnego, ok. roku 1930

BAUWERKE *Budowle*

DOM KULTURY RUHMESHALLE

Gedenkhalle zu Ehren der beiden Kaiser Wilhelm I und Friedrich III (gestorben 1888) nach Architekturwettbewerb ab 1898 errichtet. Architekt Hugo Behr, Eröffnung 1902. Kuppel dem Berliner Reichstagsgebäude nachempfunden, Gesamthöhe 42 m, Figurengruppen „Krieg“ und „Frieden“ an der Außenfassade von Hugo Lederer/Berlin, Reliefs darüber von Reinhard Schnauder/Dresden. Nutzung als Museum, ab 1948 als Kulturhaus mit Ausstellungen und Kino.

MIEJSKI DOM KULTURY HALA CHWAŁY

Hala Pamięci ku czci dwóch cesarzy niemieckich Wilhelma I i Fryderyka III (zm. w 1888r.) wzniesiona po 1898r. wg wyłonionego w konkursie architektonicznym projektu Hugo Behra, otwarta w 1902r. Kopuła jest odzwierciedleniem kopuły berlińskiego Reichstagu. Jej łączna wys. wynosi 42m. Zew. fasadę ozdabia grupa rzeźb „Wojna“ i „Pokój“ autorstwa Hugo Ledera z Berlina. Plaskorzeźba nad nimi została wykonana przez Reinharda Schnaudera z Drezna. Funkcjonowała jako muzeum, od 1948r. jest to Miejski Dom Kultury z kinem, wystawami, koncertami itp

STADTBÜRCKE

Heute Johannes-Paul-II.-Stadtbrücke war 1875 die erste große Straßenbrücke, zwischen 1897 und 1945 Straßenbahn auf der noch heute einzigen innerstädtischen Auto-Brücke.

MOST MIEJSKI

Obecnie most im. Jana Pawła II, był w 1875r. pierwszym dużym mostem drogowym, w latach 1897-1945 po tym jedynym po dziś dzień śródmiejskim moście dla samochodów kursował tramwaj.



Heutiger Blachaniec Park um 1939 / dzisiejszy Park im. A. Błachańca, ok. roku 1939

STADTHALLE

Geplant und gebaut vor allem für die Schlesischen Musikfeste, für bis zu 2.000 Besucher konzipiert. Bau nach Plänen des Architekten Bernhard Sehring 1906 bis 1910, Jugendstil, gegenwärtig Sanierungsarbeiten.

STADTHALLE

Zaprojektowana i wybudowana przede wszystkim na Śląski Festiwal Muzyczny, zaplanowana na maks. do 2000 osób. Wybudowana wg projektu architekta Bernharda Sehringa w latach 1906-1910 w stylu secesji, obecnie prowadzone są prace remontowe.

TIVOLI

Das Tivoli (ursprünglich „Wilhelmsbad“) im 19. Jahrhundert Badeanstalt, später Vergnügungsetablissement mit Konzertsaal, Garten und Kegelbahn, heute Freie Evangelische Gemeinde sowie Bowlingbahn.

TIVOLI

(pierwotna nazwa Zakład Kąpielowy „Wilhelm“) w XIX w. zakład kąpielowy, później lokal rozrywkowy dla wyższych sfer z salą koncertową, ogrodem i kregielnią, obecnie należy do Wolnej Gminy Ewangelickiej oraz kregielni.

HOCHSCHUL CAMPUS

Die heutigen Hochschulgebäude entstanden um 1907 sowie ergänzt 1913/14 zunächst als Versicherungsgebäude. Seit Mitte des 20. Jhd. Lehrbetrieb und nach 1991 als Teil der Hochschule Zittau-Görlitz saniert. 2001 Neubau „Blue Box“ eingeweiht, später ergänzt durch Mensa und Bibliothek.

KAMPUS UCZELNIANY

Budynki dzisiejszej uczelni powstały ok. 1907r., w latach 1913-1914 zbud. dodatkowo budynek nał. najpierw do towarzystwa ubezpieczeniowego. Od połowy XXw. służy jako budynek dydaktyczny, po 1991r. odnowiony już jako część Wyższej Szkoły Zittau-Görlitz. W 2001r. oddano do użytku budynek „Blue Box“, a następnie stołówkę studencką i bibliotekę.

Für den Inhalt dieser Publikation sind ausschließlich deren Autoren verantwortlich. Die in dieser Veröffentlichung zum Ausdruck gebrachten Ansichten dürfen keinesfalls dahingehend interpretiert werden, dass sie die offizielle Meinung der Europäischen Union widerspiegeln. Wyłączną odpowiedzialność za zawartość niniejszej publikacji ponoszą jej autorzy. Przedstawione poglądy nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

Impressum: Herausgeber/Wydawca: Stadt Görlitz/Gmina Miejska Zgorzelec
Fotos/Zdjęcia/Plan: Stadt Görlitz, Prügger Landschaftsarchitekten
Grafikdesign/Projekt i szata graficzna: Jördis Heizmann
Redaktionsschluss/Zamknięcie wydania: 15.05.2019
Der Flyer wurde aus Mitteln des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung im Rahmen des Kooperationsprogramms INTERREG Polen-Sachsen 2014-2020 herausgegeben. / Ulotka wydana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020.



GÖRLITZ Brücken PARK Mostów ZGORZELEC



13 FREILICHTBÜHNE

1934 als Volksbildungsstätte errichtet, in den 1960/70er Jahren umgebaut

13 AMFITEATR

zbudowany w 1934r. jako miejsce powszechnej edukacji, przebudowany w latach 1960-70.

14 HOLZBRÜCKE

Über den größeren Teich führt eine geschwungene Holzbrücke mit einem Radius von 19,40 m und einer Länge von 37,81 m, Pavillon mit Sitzangelegenheiten auf sechseckigem Grundriss.

14 DREWNIANY POMOST

Nad większym stawem wykonano pomost drewniany na planie łuku o promieniu 19,40m, długości 37,81m. Dodatkowym elementem jest drewniana wiata na planie sześcioboku wyposażona w ławki.

15 SPIELPLATZ IN DER KONARSKI STRASSE

Umzäunte Freizeitanlage bietet Spiel- und Sportgeräte auf stoßdämpfender Oberfläche.

15 PLAC ZABAW PRZY UL. KONARSKIEGO

Otoczony ogrodzeniem plac zabaw i rekreacji jest wyposażony w urządzenia zabawowe i sportowe oraz bezpieczną nawierzchnią amortyzującą upadki.

16 FONTÄNE

Der Springbrunnen, einst eine Planschwiese, ist Ruhepol und attraktiver Verweilort an heißen Tagen, Wasserspiel wird durch Licht-Illumination ergänzt.

16 FONTANNA

Wykonana w miejscu dawnej sadzawki fontanna jest strefą spokoju i atrakcyjnym miejscem odpoczynku w upalne dni, strumienie wody są dodatkowo podświetlane zmieniając kolory światłem.

17 SPIELPLATZ FÜR HUNDE

Umzäuntes Areal mit Geländehindernissen wie Trainings-Slalom, Tunnel, Hürden und Balancierteller.

17 PLAC ZABAW DLA PSÓW

Ogrodzony teren wyposażony w urządzenia terenowe m.in. slalom, tunel, płotki i talerzyki.

18 STEIN- UND STAUDENGARTEN MIT SITZPLATZ

nach historischen Vorbild saniert. Holzgerüst und Granitmauern mit sechseckigem Grundriss rekonstruiert, ausgestattet mit Bänken und Granittischen, Pflanzungen erneuert. Die beleuchtete Granitskulptur wurde ergänzt.

18 OGRÓD SKALNY NA SKARPI Z MIEJSCEM ODPOCZYNKU

został zrewitalizowany zgodnie z rysem historycznym. Wykonano drewnianą wiatę na planie sześcioboku, odtworzono granitowe murki, miejsce wyposażono w ławki i stoły granitowe oraz odtworzono szatę roślinną. Dodatkowym elementem wyposażenia jest granitowa rzeźba z oświetleniem LED.

UFERPARK

STADTPARK

PARK DES FRIEDENS

PARK IM. ANDRZEJA BŁACHAŃCA

1 DR.-KAHLBAUM-ALLEE

Ab 1829 als 4-reihige Allee angelegte Promenade vom Webertor zum Tivoli und weiter auf die Obermühlberge (Blockhaus). Zwischen Ständehaus und Tivoli erst seit 1972 Fahrstraße zum Grenzübergang. 2018 Reduzierung der Fahrbahn und teilweise Wiederbepflanzung.

1 ALEJA DR. KAHLBAUMA

Od 1829r. jako 4-rzędowa promenada między bramą Webertor i Tivoli aż do wzgórza przy górnym młynie (Blockhaus). Dopiero od 1972r. na odcinku między domem stanów i Tivoli ulica prowadząca do przejścia granicznego. W 2018r. zwężono jezdnię i obsadzono częściowo drzewami.

2 JAKOB BÖHME DENKMAL

Die Bronzefigur als Brunnen konzipiert – möglicherweise das einzige Standbild des bedeutenden Philosophen. Jacob Böhme geboren 1575 in Seidenberg (heute Zawidow), gestorben 1624 in Görlitz. Denkmal fand 1972 hier seinen Platz, nachdem es zusammen mit einer kleinen Grünanlage („Schusterwiese“) umfangreichen Grenzbefestigungsanlagen vor der Stadtbrücke weichen musste. Durch das Projekt „Brückenpark“ ist das Wasserbecken am Standort erstmalig in Funktion.

2 POMNIK JAKUBA BÖHME

Wykonany z brązu posąg był wkomponowany w fontannę – przypuszczalnie jedyny na świecie posąg słynnego filozofa Jakuba Böhme ur. w 1575r. w Zawidowie (Seidenberg), zm. w 1624r. w Görlitz. W tym miejscu znajduje się od 1972r. po przeniesieniu sprzed mostu miejskiego, gdzie na miejscu powstały zabudowania odprawy granicznej. W projekcie „Park Mostów“ po raz pierwszy w tym miejscu zainstalowano fontannę.

3 GINKGO

Prachtvolles Exemplar der seltenen Sorte „Saint Cloud“, an waagerechten Ästen bilden sich nach unten gerichtete Auswüchse, Tshi-Tshi (japanisch: Mutterbrust) Symbol der Fruchtbarkeit

3 MIŁORZĄB

Wspaniały egzemplarz rzadkiego rodzaju „Saint Cloud“, na poziomych gałęziach tworzą się skierowane ku dołowi narośla, czy-czi (po japońsku: matczyna pierś) symbol płodności.

4 MERIDIANSTEIN UND RHODODENDRONHANG

markiert Verlauf des 15. Längengrads, der die mitteleuropäische Zeitzone bestimmt. Errichtet nach dem ersten Weltraumflug eines Menschen (Juri Gagarin 1961), westlich davon der 1924 von Gartendirektor Heinrich Diekmann gestaltete Rhododendron-Hang.

4 KAMIEŃ MERIDIAN I SKARPA RÓŻANECZNIKÓW

Zaznacza przebieg 15. południka wyznaczającego czas środkowoeuropejski. Wykonany na pamiątkę pierwszego lotu człowieka (Jurij Gagarin w 1961r.) w przestrzeni kosmicznej, po stronie zach. znajduje się zaprojektowana w 1924r. przez Heinricha Diekmanna, dyr. ogrodu skarpa różaneczników.

5 ROSENTERRASSE

1910 von Gartendirektor Schneider angelegt, 1956-1959 durch Henry Kraft umgestaltet, in Teilen 1995 neu bepflanzt. Der überbordende Wuchs der Gehölzkulisse, Bodenmüdigkeit, schädlingsanfällige Rosensorten und baulicher Verschleiß machten Sanierung nötig. Vorbild war die Gestaltung Krafts - Planung: Landschaftsarchitekturbüro Prugger / Pirna. Blühaspekt der Rosen durch Stauden und Blumenzwiebeln verlängert.

5 TARASY RÓŻANE

Założone w 1910r. przez Schneidera, dyr. ogrodów, w latach 1956-1959r. zaprojektowane przez Henry Krafta, w 1995r. uzupełnione o nowe nasadzenia. Nadmierne rozrośnięte krzewy, osłabiona gleba, nieodporne na szkodniki gatunki róż sprawiły, iż park wymagał renowacji. Wzorem były pomysły H. Krafta – Projekt: Landschaftsarchitekturbüro Prugger z Pirny. Rośliny wieloletnie i cebulkowe tworzą dodatkową oprawę róż.